

Hubay Miklóstól búcsúzik Dancs Szabolcs és Tóvári Judit

Dancs Szabolcs
dancs.szabolcs@oszk.hu
MNMKK OSZK
CeLISR főszerkesztő

Tóvári Judit
judit.tovari5@gmail.com
Eszterházy Károly Katolikus
Egyetem (Eger), Informatikai Kar,
Digitális Technológia Intézet,
Humáninformatika Tanszék
főiskolai tanár, CsC

"BIBFRAME is coming" – Hubay Miklósnak szeretettel

Ain't no angel gonna greet me
It's just you and I my friend
And my clothes don't fit me no more
A thousand miles just to slip this skin

The night has fallen, I'm lyin' awake
I can feel myself fading away
So receive me brother with your faithless kiss
Or will we leave each other alone like this
On the streets of Philadelphia?
(Bruce Springsteen: Streets of Philadelphia)

Hubay Miklós (1987–2025)

Az első gondolat a tagadásé, ahogy az a nagykönyvben meg van írva. Nálam ez most csökönyösen kitart. Nem vagyok és nem is leszek hajlandó elhinni, hogy ez a történet most véget ért. Hogy nincs már az a tehetséges, ambiciózus, szeretetreméltó, aranyos ember, aki Hubay Miklós. (A mondat végén szándékosan nem szerepel az, hogy „volt”.)

Miklóst 2017 óta ismerem, ekkortól dolgozott a Petőfi Irodalmi Múzeum Könyvtárában. Pályáját a győri Széchenyi István Egyetem könyvtárában kezdte. Említésre méltó, hogy még 2009-ben, amikor az egri főis-

kolán végzett, Ottovay-díjat¹ kapott. (Miklós sokra tartotta Ottovay Lászlót, és tervei között szerepelt életpályájának összegzése.)²

Szakmai együttműködésünk, egymásra figyelésünk lassan barátsággá fejlődött. 2018-ban arra kértem a nemzeti könyvtár akkori illetékeseit, hogy helyettem őt delegálják a BIBFRAME éves európai workshopjára,³ amelyet Fiesolében rendeztek meg, Olaszországban. Miklós az OSZK képviselőjében és az OSZK szemszögéből adott elő a BIBFRAME és a szemantikus web múltjáról, jelenéről és jövőjéről.⁴ Megnyerő fellépésével, kreatív megközelítéseivel ezúttal is hozta a formát, akárcsak a későbbi évek hasonló rendezvényein, amelyeken már a téma hivatott szakértőjeként vett részt.⁵ Fiatalon, lelkesen, profin. Értő és érteni akaró hozzáállását a nemzetközi szakma is üdvözlölte.

2019-ben – Mohay Anikóval⁶ hármásban – közös projektbe fogtunk, ennek gyümölcseként még abban az évben közös cikkünk jelent meg az RDA és a BIBFRAME hazai implementálásáról.⁷ Együttműködésünknek új (hivatalos) keretet adott, hogy Bánki Zsolt⁸ meghívására 2020-ban mindketten csatlakozhattunk a Petőfi Irodalmi Múzeumon belül létrejött Digitális Bölcsészeti Központ-hoz. Együtt dolgozhattunk az RDA fordításán, implementálásán, a vonatkozó ajánlások kidolgozásán a terület kiváló szakembereivel. Együttműködésünk minden részletét nehéz volna feltárni, és nem is ennek az írásnak a feladata. Számtalan levelezés, közösen kidolgozott, „HMP” monogramos kommentekkel teletűzdelt szakmai anyag tanúsítja, hogy Miklós mindig irigylésre méltó, kifogyhatatlannak látszó lelkesedéssel, segítőkészen, értőn és megértőn látta el feladatait. A felsőoktatásban végzett munkájáról nem az én reszortom írni. E téren sokkal inkább témavezetője, mentora, Tóvári Judit és persze a hallgatói az illetékesek. A közös workshopok,⁹ a Könyvtári Intézet szervezésében létrejött RDA-s tanfolyam¹⁰ ugyanakkor engem is és rajtam kívül is bárkit meggyőzhetett arról, hogy a körültekintő alaposág és a kreatív látásmód Miklós esetében tökéletesen kiegészítik egymást.

Miklós nevét a CeLISR folyóirat impresszumában is ott találjuk. Ő az, akiről utóbb azt szokás írni: „mindig lehetett rá számítani”. És ez itt egyáltalán nem is túlzás. Szívesen – és persze jól – készített cikkreferátumot, írt szakmai véleményt egy tanulmányról, a lap 3. számában jelent meg írása *Egy fogalom diadalútja (?) Entitások a könyvtárinformatikában és a könyvtárosképzésben* címmel.¹¹

Hubay Miklós humáninformatikus volt és humánus könyvtáros, metaadat-szakértő, és ami engem illet, az a barát, aki a júniusi katlanban együtt izzadt velem a Vörösmarty téren a verseskötetem dedikálásának végtelennek tűnő egy órájában. És akivel együtt mentünk koncertre, énekelni, vagy épp beültünk egy-egy sörre. A karaokebárban rendszerint előadta (szívvel és nemegyszer a „BIBFRAME is coming” feliratú pólójában) Bruce Springsteen *Streets of Philadelphia* című dalát. Bevallom, akkor nem figyeltem a szövegre...

Október 20-án is egy szakmai sörözés ötletével rukkolt elő a Messengeren. Én egy „majd megbeszéljük”-kel válaszoltam. Akkor ennyiben maradtunk, Miklós?

Dancs Szabolcs

az RDA-HU munkacsoport vezetője, a CeLISR főszerkesztője

Amikor a tanítvány elmegy...

nehéz megszólalni. Szavakkal ki sem fejezhető az a mély szomorúság, amikor olyan ifjú ember távozik, akinek bontakozó, majd kiteljesedni látszó pályáját végigkísérhettem az egyetemi alapképzéstől a mesterképzésen, a tudományos di-

ákköri, a szakdolgozati, a doktori témavezetésén át, amikor együtt örülhettünk az Országos Tudományos Diákköri Konferencián elért dobogós helyezésnek, majd átvehette óráimat az egyetemi katedrán. Később is jó volt közösen gondolkodni, szakmánk jobbításán munkálkodni.

Hubay Miklós pályánk nagy ígérete volt. Élvezetes stílusa, jó humorral előadott fejtegetései a BIBFRAME 2016-ban még újnak számító, ezért nehéznek tűnő kérdéseiről, magával ragadták a hallgatóságot.

Rövid kommunikáció szakos kitérő után az informatikus könyvtáros pálya felé fordult Miklós érdeklődése. Az alapképzés 2009-es befejezése után a győri Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtárában töltött hétéves periódus a tájékoztatói, feldolgozó, gyűjteménygyarapítási gyakorlat oldaláról adott impulzusokat a mester szintű folytatáshoz az egri Eszterházy Károly Egyetemen (ma Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen). Már az alapképzésben is érdeklődéssel fordult a könyvtár-informatika egyes területeit tárgyaló tanegységek felé, a győri évek a közgyűjteményi adatformátumok, a gyűjteményi adatbázisok építésének informatikai vonatkozásai felé terelték érdeklődését, amelyet a mesterképzés médiainformatika szakiránya mélyített el.

2014–2016-ban, Miklós egyetemi tanulmányai idején itthon még sem a könyvtári szakirodalomban, sem pedig a könyvtárosképzésben nem jelent meg jelentőségéhez méltó gyakorisággal a Linked Data elvein alapuló új modellt, a BIBFRAME. Miklós – kiváló idegennyelv-ismeretének köszönhetően – egy nemzetközi, digitális könyvtárakkal foglalkozó mesterképzés tananyagát áttekintve találkozott a felemelkedőben lévő új technológiával. Annyira magával ragadta a téma, hogy 2016-ban megvédett mesterképzési szakdolgozatát is a BIBFRAME-nek szentelte, majd ugyanezzel a témával a következő évben OTDK-különdíjat nyert. Az ezt követő években – már doktoranduszhallgatóként – a szemantikus adatpublikáció, a BIBFRAME konverziós problémái, a Linked Data képezték előadásainak témáit BIBFRAME-workshopokon Firenzében,¹² Stockholmban,¹³ a Metadata and Semantic Research (MTSR) konferencián,¹⁴ hazai workshopokon,¹⁵ szakmai rendezvényeken.¹⁶ Részletes beszámolókat írt a Könyv, Könyvtár, Könyvtárosnak olyan külföldi konferenciákról, mint a 2018-as Europeana Tech¹⁷ vagy a második Bibframe-workshop.¹⁸

Doktori témájának kiválasztásakor erősen inspirálta, hogy a BIBFRAME-téma alapos, részletes kutatása nem csupán itthon jelentett újdonságot 2016-ban, de nemzetközi szinten is megállta a helyét. Alapos megismerését közös érdeknek tartotta, számára pedig interdiszciplináris megközelíthetősége miatt is fontos volt: lehetőséget biztosított, hogy egyszerre két, általa nagyon kedvelt területtel, a könyvtártudománnyal és a webtechnológiával kapcsolódásával foglalkozzon. Számára ez nem öncélú kutatás volt, a segítség vágya hajtotta. Az eredmények tesztelésére szeretett volna elkészíteni egy változatot a már akkor is létező, de megfelelően csak USMARC-kal működő MARC–BIBFRAME konverziós szoftverhez, amelynek segítségével a magyar könyvtárosok is megkezdhetik az ismerkedést az új bibliográfiai keretrendszerrel, s amely akár táptalaja lehet újabb, összetettebb szoftverek fejlesztésének is.

Doktori tanulmányai kezdetétől részt vett az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet munkájában, ahol megbízták az Üzleti információ nevű tanegység oktatásával. A kutatóhelyi munka keretében betekintést nyert az intézet partnerei közül az Országos Pedagógiai Könyvtárral és az Országos Széchényi Könyvtárral közös munkákba, amelyek közül különösen hasznosnak bizonyult az Országos Könyvtári Rendszer Projekt programjával való megismerkedés le-

hetősége. Miklós ezáltal korszakváltó jelentőségű szakmai projekt megvalósításának lehetett részese, bekapcsolódhatott egy új szemléletű, eredményeit a szemantikus webben közzétevő katalogizálási rendszer bevezetésének munkálataiba. Számos dokumentumot áttanulmányozott, amelyek szükségesek voltak az adathalmazok jövőbeli konverziójához. A Magyar Elektronikus Könyvtár, valamint egyéb, a KOHA-rendszerben tárolt adathalmazok konverziójában számítottak segítségére, a félév kereteit meghaladó időhatárokkal. E munka részeként kezdte el alaposan megismerni a DCXML-ekben található jelölőket, valamint az RDF/XML-fájlokban fellelhető relációkat, az adatbeviteli űrlapok pontos specifikációját, megismerte az Országos Könyvtári Platform technikai jellemzőit, tulajdonságait és követelményeit, feltérképezte, megfelelő munkát végez-e a KOHA-rendszerben tárolt adatok BIBFRAME-re történő konverzióját végző szoftver. Vizsgálta, hogy mennyiben felel meg a BIBFRAME modellje a könyvtári referenciamodellben foglaltaknak, kifejtette véleményét az OSZK által összeállított BIBFRAME-követelményjegyzékről, amellyel kapcsolatban számos javaslatot tett.

Doktori témája szerencsés módon képezhette részét ennek a programnak, ugyanakkor lehetőséget nyújtott elméleti felkészültségének bővítésére, az eredmények gyakorlatban történő kipróbálására.

A kiemelt tartalmak munkacsoport munkájában végzett feladatai, az alapvető technológiai ismeretek és az ontológia-szintér alapos ismerete szerencsés módon kapcsolódtak új munkahelyén, a Petőfi Irodalmi Múzeumban végzett múzeumi könyvtári informatikai munkájához, a Nemzeti Névtér kialakításához, a szemantikus webre épülő keresőoptimalizálási projektek egyúttal alkalmat adtak kutatási témájával kapcsolatos ismereteinek elmélyítésére.

Elméleti felkészülését erőteljesen segítették szakmai körökkel kialakított kapcsolatai, amelyek keretében megismerkedhetett választott témájának gyakorlati alkalmazásával.

Miklós 2022-ben sikeresen védte meg doktori disszertációját és örömmel vállalt óraadói feladatokat az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen. Szakmánk felbecsülhetetlen értéke, hogy a következő könyvtáros nemzedék tőle tanulhatott!

Kedves arcod, jó humorod tovább él szívünkben és emlékezetünkben!

Nyugodj békében, Miklós!

Tóvári Judit

főiskolai tanár, egykori témavezetője

Fotó: Visky Ákos László / MNMKK OSZK

Jegyzetek

¹ A díjról bővebben: https://tortenet.oszk.hu/html/magyar/06jelentos_szemelyek/ottovay_dij.htm (Utolsó elérés: 2025. 11. 06.)

² Köszönöm Hegyközi Ilonának, hogy erre felhívta a figyelmemet.

³ European BIBFRAME Workshop 2018. Elérhető: https://www.bfwe.eu/fiesole_2018 (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)

⁴ Hubay, M. (2018) The Past, the Present and the Future of the Semantic Web and BIBFRAME in National Széchényi Library, Hungary. Elérhető: <https://www.bfwe.eu/attachments/bfwe-18-hubay.pdf> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)

- ⁵ Lásd pl. a 2022-es workshopon elhangzott előadását: BIBFRAME in/for Hungary: Conclusions of a PhD Thesis. Elérhető: <https://www.bfwe.eu/attachments/bfwe-22-hubay.pdf> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ⁶ Mohay Anikó közös cikkünk publikálásakor – Miklóshoz hasonlóan – a Petőfi Irodalmi Múzeumban dolgozott múzeumi szakinformatikusként.
- ⁷ Dancs, Sz., Hubay, M., Mohay, A. (2019) *Az RDA és a BIBFRAME hazai implementálása*, Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 66(9), pp. 534–539. Elérhető: <https://journals.bme.hu/tmt/article/view/34785/20498> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ⁸ Bánki Zsolt volt a PIM-en belül működő Digitális Bölcsészeti Központ igazgatója, korábban – 2020 júniusa előtt – pedig a múzeum Könyvtár és Digitális Tartalomszolgáltató Főosztályát vezette.
- ⁹ A jövő katalógusa felé: a DBK szakmai workshopja. Elérhető: <https://pim.hu/digitalis-bolcseszeti-kozpont/hirek/jovo-katalogusa-fele> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹⁰ Forrásleírás és -hozzáférés a 21. században. Elérhető: <https://ki.oszk.hu/tanfolyamok/forrasleiras-es-hozzaferes-21-szadban> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹¹ Hubay, M. (2024) *Egy fogalom diadalútja (?)*: Entitások a könyvtárinformatikában és a könyvtárosképzésben, CeLISR, 1(3), pp. 225–234. <https://doi.org/10.3311/celistr.37885>
- ¹² Hubay, M. (2018) *The Past, the Present and the Future of the Semantic Web and BIBFRAME in National Széchényi Library, Hungary*. Elérhető: https://www.bfwe.eu/fiesole_2018#programme (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹³ Hubay, M. (2019) *BIBFRAME Agent data from MARC authority records - is it an unnecessary redundancy?* Elérhető: https://www.bfwe.eu/stockholm_2019 (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹⁴ Hubay, M. (2020) *It's Good for Me, It's Good for You: Person Name Data Enrichment in the Petőfi Literary Museum's Namespace and Wikidata*. A konferencia programja. Elérhető: <https://www.mtsr-conf.org/2020/programme> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹⁵ Hubay, M., Horváth, Á. (2017) *A BIBFRAME új keretei 2017-ben*. Workshop, Szeged [videofelvétel] Elérhető: <https://kifu.videotorium.hu/hu/recordings/17770/a-bibframe-uj-keretei-2017-ben> (Utolsó elérés: 2025. 11. 11.)
- ¹⁶ Hubay, M. (2017) *BIBFRAME – egy rendszer és környezete új utakon a könyvtári feldolgozás (?)*. Paradigmaváltás a könyvtárügyben: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár szakmai rendezvénye; Hubay, M. (2017) *A könyvtári feldolgozás új paradigmája*, Szakkönyvtári Seregszemle. [videofelvétel] Elérhető: <https://kifu.videotorium.hu/hu/contributors/6903/hubay-miklos-peter> (Utolsó elérés: 2025. 11. 05.)
- ¹⁷ Hubay, M. (2018) *Áttekintés az Europeana Tech 2018 konferenciáról*. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 27(5), pp. 21–25. Elérhető: https://epa.oszk.hu/01300/01367/00302/pdf/EPA01367_3K_2018_05.pdf (Utolsó elérés: 2025. 11. 11.)
- ¹⁸ Hubay, M. (2018) *Beszámoló a második Európai BIBFRAME Workshopról*. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 27(10), pp. 41–49. Elérhető: https://epa.oszk.hu/01300/01367/00307/pdf/EPA01367_3K_2018_10_041-049.pdf (Utolsó elérés: 2025. 11. 11.)